

KATECHETIKA

Katechetika je systematická vědecká reflexe katecheze za účelem lepšího chápání, zkvalitňování i řízení této významné pastorační a výchovné činnosti církve.¹ Členění katechetiky odráží složitost a pestrost forem katecheze a různí autoři je uvádějí odlišně.² Katechetiku lze členit na katechetiku základní (sleduje tyto prvky: pojetí identity katecheze, adresáti katecheze, místo katecheze v pastoraci, identita a osobnostní předpoklady katechety), dále na materiální katechetiku (obsah a cíle katecheze) a formální katechetiku (metodologie a organizace katecheze).³

Nejprve je třeba upřesnit chápání termínu „katecheze“, neboť ten prodělal během dějin církve vývoj.⁴ V současné době chápeme „katechezi“ ve smyslu, v jakém ji obšírně charakterizuje *Všeobecné direktorium pro katechezi*, čl. 62–73 (poslání církve, prioritní složka evangelizace, výchova víry, která zahrnuje úkoly iniciace, výchovy a vyučování, vede člověka od počáteční konverze ke zrání víry až k přilnutí k Ježíši Kristu a pomáhá mu začlenit se do křesťanského společenství). Katecheze je odlišena od prvního hlásání a také od vyučování náboženství ve škole, s oběma formami se však doplňuje (čl. 61 a 74). Katechetika je dnes vědeckou reflexí katecheze chápané výše uvedeným způsobem. V minulosti tomu tak nebylo a nebyla ujasněna ani odborná terminologie. Volně se zaměňovaly pojmy katechetika a náboženská pedagogika a katecheze a výuka náboženství. Ilustrativní je v této souvislosti např. zařazení oboru katechetika na katedry našich teologických fakult.⁵ Postupem času však docházelo i u nás k diferenciaci mezi těmito obory.

Faktory působící na vývoj katechetiky

Katechetika je oborem interdisciplinárním. Na její vývoj má proto vliv řada faktorů. Z jejího teologického rázu vyplývá, že se inspiruje teologickými obory, zejména jejich přístupy k poznávání Božího zjevení. Pedagogický ráz katechetiky souvisí s účelem katecheze sloužit růstu víry prostřednictvím procesu propojení křesťanského poselství s potřebami, problémy a nadějemi konkrétních osob či skupin. Katechetika poznává tyto skupiny jednak díky reflexi katechetické praxe a jednak díky přínosu společenských věd.

Katechetika též reaguje na aktuální podněty ze společnosti a na tzv. „znamení doby“, neboť chápe úkoly katecheze jako součást poslání církve tvář v tvář situacím a problémům dnešní doby.⁶ Toto své poslání církev formuluje v dokumentech, které vydává opakovaně a které jsou jedním z významných zdrojů katechetiky.

---

¹ Srov. ALBERICH Emilio, DŘÍMAL Ludvík: *Katechetika*, Praha: Portál, 2008, 8.

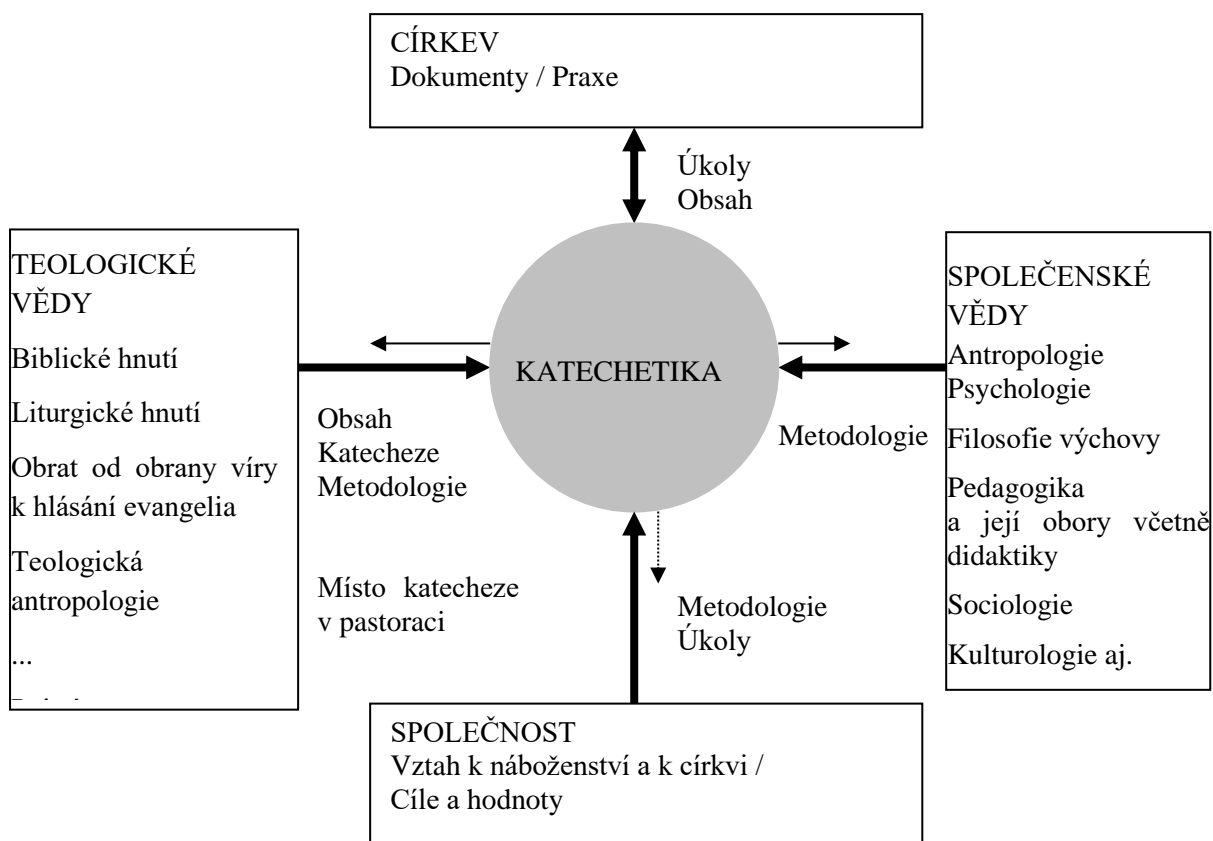
² Srov. tamtéž, 8.

³ Srov. tamtéž, 8–9.

⁴ Srov. CONGREGATIO PRO CLERICIS: *Directorium generale pro catechesi*, Roma: LEV, 1997, čl. 35. V českém překladu vyšlo pod názvem *Všeobecné direktorium pro katechizaci*, vydal Sekretariát ČBK, 1998.

⁵ V současné době patří katechetika na Katolické teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze na katedru pastorálních oborů a právních věd a vedle ní se vyučuje pedagogika a didaktika náboženské výchovy; na Cyrilometodějské teologické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci je katechetika zařazena na katedru křesťanské výchovy společně s dalšími pedagogickými obory. Na Teologické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích se vyučuje náboženská pedagogika, a obor katechetika se již samostatně neobjevuje. Podle internetových stránek uvedených fakult, 2015.

⁶ Srov. tamtéž, 9–13.

Obrázek 1: Vlivy různých subjektů a jejich působení na vývoj katechetiky

Obrázek 1 představuje uspořádání výše uvedených faktorů do dvou linií. Ve vertikální linii jde o faktory vycházející zejména ze života společnosti a církve, v horizontální linii jde o vliv nových poznatků a vývoje souvisejících teologických a společenskovedních oborů.

V jednotlivých rámečcích jsou uvedeny subjekty, jejichž výsledky katechetika reflektuje. Prvky katecheze, jež jsou výrazněji ovlivněny vývojem a činností uvedených subjektů, jsou pojmenovány v popisech jednotlivých šipek směřujících do středu schématu. Šipky namířené od katechetiky k jednotlivým subjektům naznačují, že i tento obor může přispět k vývoji těch, ke kterým směřuje:

- Nejtěsnější vazbu představuje vztah mezi katechetikou, učitelským úřadem církve a její pastorační činností. Těm je věnováno samostatné pojednání ve druhé a třetí části druhé kapitoly.
- Vliv katechetiky na společnost je pouze nepřímý, a to skrze „účinky“, které má katecheze na její účastníky.⁷
- Vliv katechetiky na vývoj ostatních teologických oborů souvisí s potřebou přijatelného, srozumitelného a přitažlivého chápání víry.⁸
- V oblasti společenských věd má katechetika nejtěsnější vzájemný vztah s náboženskou pedagogikou a didaktikou náboženské výchovy.⁹

⁷ Možnosti katecheze jsou přitom dány celkovým pojetím a uskutečňováním pastorace. Srov. ALBERICH, DŘÍMAL: op. cit., 23–40.

⁸ Srov. např. FOSSION André: Perspektivy katecheze v pluralitní společnosti. Zamyšlení nad pěti oblastmi otevřenými pro katechezi – 2. část, in: Cesty katecheze 3 (2009) 7–8. Během 20. století měla reflexe katecheze vliv např. na vznik a rozvoj kerygmatické teologie. Výsledky úsilí o novou teologii shrnuje např. SCHOOF Ted: Aggiornamento na prahu 3. tisíciletí? Vývoj moderní katolické teologie, Praha: Vyšehrad, 2004, 166–167.

⁹ Srov. ALBERICH, DŘÍMAL: op. cit., 10–11 a 53.

Text je součástí publikace: ZIMMERMANNOVÁ Marie. Vývoj katechetiky v českých zemích v letech 1920 – 1994. Karolinum, 2017. https://cupress.cuni.cz/ink2_ext/index.jsp?include=podrobnosti&id=344060

Upraveno pro potřeby kurzu Fundamentální katechetika.